

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
доцента кафедри психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи
факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка

Вержиховської Олени Миколаївни

на дисертаційну роботу

Каплієнко Анастасія Іванівни на тему:

**«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО КОМАНДНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ
ІНКЛЮЗІЇ»,**

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка

З огляду на перманентні процеси реформування освітньої системи в Україні, приведення вітчизняних критеріїв створення інклюзивного освітнього середовища до європейських стандартів, тема дисертації належить до гостро актуальної проблематики.

Попри експоненціальне збільшення відповідних наукових робіт, буттєва гострота даної проблематики не зменшується.

Розбудова Нової української школи викликає суспільний запит на підготовку педагогів, здатних швидко адаптуватися до нових умов та підпорядковувати свою діяльність на досягнення ефективного результату в роботі з дітьми в умовах інклюзивного освітнього середовища. Тому чільне місце в розв'язанні цієї проблеми посідає необхідність формування готовності, удосконалення, підвищення ефективності та інтенсивності підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти.

Враховуючи те, що формування готовності майбутніх фахівців до командної взаємодії в інклюзивній освіті ще не була предметом окремого системного дослідження, тема дисертації є актуальною для теорії спеціальної освіти.

Структура дисертації цілком відповідає логіці дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У першому розділі «Теоретичні засади готовності майбутніх логопедів до діяльності в умовах інклюзії» авторка висвітлює проблему готовності майбутніх фахівців у параметрах сучасних досліджень. На підставі ретельного аналізу з'ясовує низку нерозв'язаних суперечностей, які підсилюють актуальність теми, намагається дати основні поняття (як-то «командна робота в умовах інклюзії», «готовність майбутніх фахівців спеціальної освіти до командної роботи в умовах інклюзії») в авторській інтерпретації, визначає компоненти зазначеної готовності та пропонує групи компетентностей вчителя-логопеда, який здійснює діяльність в умовах інклюзії. Загалом теоретичний аналіз готовності майбутніх логопедів до діяльності в умовах інклюзії здійснено дисертанткою послідовно та ґрунтовно.

У другому розділі «Особливості готовності майбутніх вчителів-логопедів до командної роботи в умовах інклюзії» авторка, слідуючи логіці дослідження, наводить результати констатувального етапу експерименту, відповідно до яких виявлено переважно середній та низький рівні сформованості готовності майбутніх логопедів до роботи в умовах інклюзії, а однорідність результатів експериментальної та контрольних груп дозволила включити їх до формувального етапу дослідження. Зазначимо, що дисертантка досить повно описує дібраний і розроблений діагностичний інструментарій, представлений, переважно, авторськими методиками.

У третьому розділі «Практична реалізація організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти до командної роботи в інклюзивному освітньому середовищі» описано методологічні основи формувального експерименту, описано модель педагогічної системи формування готовності майбутнього фахівця спеціальної освіти (вчителя-логопеда) до командної роботи в умовах інклюзії, схарактеризовано організаційно-педагогічні умови та основні формувальні заходи. Контрольний етап експерименту засвідчив ефективність запропонованої авторкою моделі, а достовірність результатів перевірена

статистичними методами. Наявність динаміки в контрольних групах лише підтверджує об'єктивність результатів. Окрім кількісних, описані і якісні показники.

Сформульовані авторкою висновки заслуговують на позитивну оцінку, адже вповні відповідають за змістом поставленим завданням. Особливої уваги заслуговують достатньо продумані та змістовно наповнені додатки.

Аналіз матеріалів дисертаційного дослідження А.І. Каплієнко свідчить про те, що воно заслуговує на високий рівень оцінювання, оскільки його результати мають виразну наукову новизну. Схвалення дістають досить змістовно визначені авторкою поняття («командна робота в умовах інклюзії», «готовність майбутніх учителів-логопедів до роботи в умовах інклюзії», «формування готовності майбутнього вчителя-логопеда до роботи в умовах інклюзії», «готовність майбутніх фахівців спеціальної освіти до командної роботи в умовах інклюзії», «формування готовності майбутніх фахівців спеціальної освіти до командної роботи в умовах інклюзії»), проведення на констатувальному етапі розлогого діагностування рівня готовності до командної взаємодії в умовах інклюзії як студентів, так і логопедів-практиків, цілісний опис моделі педагогічної системи та впровадження авторського курсу «Педагогічні основи підготовки вчителя-логопеда до командної взаємодії в системі інклюзивної освіти» як ефективного елементу формувальних заходів.

Разом з тим, даючи загалом позитивну оцінку, висловлюємо певні зауваження та побажання.

1. Дисертація безумовно тільки виграла б, якби у ній ширше було представлено теоретичний аналіз зарубіжного досвіду з проблеми готовності загалом і готовності педагогів до роботи в умовах інклюзії зокрема.

2. На нашу думку, під час опису організаційно-педагогічних умов варто було їх чітко деталізувати, що б дозволило скерувати розроблену автором експериментальну педагогічну стратегію щодо підвищення самоефективності здобувачів вищої освіти.

3. В матеріалах констатувального етапу дисертаційного дослідження бажано було б додати більше ілюстративного матеріалу динаміки готовності майбутніх фахівців спеціальної освіти до командної роботи в умовах інклюзії (діаграм, графіків тощо)

4. У роботі мають місце окремі стилістичні і технічні недоліки.

Наголосимо, що висловлені зауваження жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації А.І Каплієнко «ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО КОМАНДНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ». Робота виконана на високому фаховому рівні, завдання, постановку та розв'язання яких передбачала дисертантка для реалізації поставленої мети, виконані. Відтак і мета роботи досягнута: розроблена, обґрунтована, експериментально апробована модель педагогічної системи формування готовності майбутнього фахівця спеціальної освіти (вчителя-логопеда) до командної роботи в інклюзивному освітньому середовищі, змістове ядро якої складає сукупність організаційно-педагогічних умов. Вважаю, що дисертація А.І Каплієнко є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати: системно вивчено проблему формування готовності майбутнього вчителя-логопеда до командної роботи в умовах інклюзії, визначено критерії, показники та рівні готовності фахівців спеціальної освіти (майбутніх логопедів) освітнього ступеня «бакалавр» до командної роботи в умовах інклюзії, виявлено педагогічні умови результативного формування готовності майбутнього логопеда до командної роботи в інклюзивному освітньому середовищі та здійснено їх експериментальну перевірку та порівняння ефективності традиційного й експериментального підходів до формування готовності майбутніх логопедів до командної роботи в умовах інклюзивної освіти. Отримані результати в сукупності є суттєвими для подальших досліджень у даному напрямі. Зауваження, побажання та поодинокі дискусійні моменти не суперечать загальному висновку щодо наукової значущості дисертаційного дослідження. Рівень достовірності

дослідження зумовлений міцною теоретичною базою, логікою викладу основних положень. Усе це засвідчує високий рівень підготовки автора, наділеного науковим сумлінням, умінням поважати іншу думку. За актуальністю, науковою новизною, достовірністю, практичною цінністю, структурою, змістом, оформленням дисертація відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, передбаченим ВАК України, а її автор Каплієнко Анастасія Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – «Корекційна педагогіка».

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
психолого-медико-педагогічних
основ корекційної роботи,
факультету спеціальної освіти,
психології і соціальної роботи
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Олена ВЕРЖИХОВСЬКА

Підпис засвідчую *О. Вержиковська*
(прізвище)
Начальник відділу кадрів
М.О.П. І.І.Оліник
(підпис)